

VAJDA ANDRÁS

ALKALMI KÖLTÉSZET ÉS KÖZÖSSÉGI MÉDIA. A POPULÁRIS ÍRÁSBELISÉG VÁLTOZÓ MEDIÁLIS KÖRNYEZETEI

Az utóbbi évtizedben több tudományterület – köztük az antropológia – figyelme is az internet világa felé fordult. Így került a vizsgálat homlokterébe az a kérdés is, hogy hogyan épül be az új média használata a mindennapok rutinjaiba, illetve miként befolyásolják, alakítják át a tömegek a használat során az új médiát (lásd Miller et alii 2016).

A tanulmány egy amatőr író Facebook bejegyzéseit, elsősorban a Facebookon megosztott verseit vizsgálja. Azt elemzi, hogy a web 2.0 világában, mely kifejezést többnyire a közösségi médiára (SNSs – Social Network Sites) használjuk (lásd Andok 2016: 12) milyen funkcióval épül be és milyen helyzetekben aktivizálódik az alkalmi költészet. Azaz ebben az új mediális környezetben, a közösségi oldalakon működő populáris/privát írásgyakorlat és íráshasználat sajátosságait elemzi. Az elemzés egyrészt azt a tágabb kontextust vizsgálja, melyben a digitális technika által közvetített másodlagos írásbeliség gyakorlata zajlik, másrészt az új mediális környezetben kialakított írásfunkciókat kívánja elemezni. Arra kérdez rá, hogy az új média hogyan alakította át a lokális közösségek mindennapi kultúráját, rutinjait? Az új technokulturális (digitális) környezetben az írással kapcsolatos rutinok milyen mértékben adaptálják, vagy falják fel¹ a korábbi gyakorlatokat? Illetve: milyen a virtuális térre jellemző írásszokások és írásgyakorlatok jönnek létre és ezek milyen mintákat követnek? Milyen beszédmódok és műfajok használata kerül előtérbe. Vagy másként fogalmazva: honnan erednek az új mediális környezetben működő kulturális viselkedési minták? Milyen korábbi írásszerepek hagyományozódnak át az offline világból ebbe az új, online környezetbe és melyek azok az új habitusok és rutinok melyek ebben az új környezetben termelődtek ki?

Keszeg Vilmos szerint a korszak „intézmény, mely alapvetően meghatározza az életszervezési kapcsolattartási stratégiákat, a különböző jellegű értékek rendszerét, az egyének, a csoportok és a társadalom mentalitását”

1 A szakirodalom a kanibalizálódás (canibalization) terminust használja arra, amikor az új média bekebelezi a régi médiát, annak tartalmait, és műfajait, illetve a médián kívüli világot (lásd Fehér 2016: 22).

(Keszeg 2011: 36). Minden korszaknak sajátos fiziológiája, a kor hangulatához igazodó anyagcseréje, jellegzetes tempója, saját történetei, történetmondási és -hallgatási preferenciái, szabályai és habitusai vannak (Keszeg 2011: 36). Egy-egy korszakban rá jellemző narratív sémák, produktív természetű modellek generatív transzformációs rendszerek működnek (Keszeg 2011: 38).

A műfajok jeles szakértői közül többen is úgy érvelnek, hogy a műfajok beírhatók egy hagyományozódási folyamatban, ahol az adaptációs kompetenciák megléte és ezek értéke a meghatározó. Miből születnek az egyes műfajok? – teszi fel a költői kérdést Todorov. Válasza a maga egyszerűségével és magától érthetőségével hőkent meg leginkább: korábbi műfajokból. Egy új műfaj mindig egy vagy több régi transzformációja: inverzió, áthelyezés, kombináció révén születik. (Todorov 1988: 285). Ez az én olvasatomban azt jelenti, hogy minden kulturális viselkedés korábbi kulturális viselkedési mintákat használ fel, adaptálja őket egy-egy konkrét szituációra. Az adaptáció sikere pedig azon múlik, hogy mekkora réteg fogadja ezeket el, azonosul velük. A Facebook használata, az üzenőfalra történő rövidebb-hosszabb bejegyzések műfaja (témája, tartalma és beszédmódja) és rutinjai a korábbi – a szóbeliségben, vagy a kéziratosság, vagy a nyomtatott írás korában/közegében született és használatban lévő műfajok és rutinok felhasználásával szerveződik, ezeknek az új médiához történő adaptációja.

McLuhan és követői a kommunikációs technológiák történetében négy nagy korszakot különítettek el. Ezek az elsődleges szóbeliség, az írásbeliség, a könyvnyomtatás és az első sorban a tévé körül szerveződött tömegmédiával meghatározott másodlagos szóbeliség (McLuhan 1964). Szűts Zoltán szerint a világháló és az internet gyors ütemű fejlődésével és az augmentált valóság kommunikációba való beépülésével azonban lassan egy újabb szakaszba lépünk, a tapintás korszakába, mely azonban igyekszik az előbbi hármat is magába olvasztani, ezáltal létrejön a hallás – látás – tapintás nagy intenzitású együttműködése (Szűts 2013: 203). Erre a korszakra a hálózatba kapcsolt társadalmi létezés („hálólét”) jellemző, ahol a tudásváltozatok és alternatív valóságsszférák korábban elképzelhetetlen sokasága jelenik meg, a posztmodern individualizáció során az emberek a tudományos és technikai tudáshoz is kezdenek személyes módokon viszonyulni (lásd Ropolyi 2006).

Ebben a környezetben nemcsak az információszerzés és tárolás illetve előhívás, hanem az interperszonális érintkezés és a mindennapi élet rutinjai is átalakulnak, átszerveződnek. Ebben az új mediális környezetben az írás egyre inkább valamilyen (digitális) eszköz által közvetített írássá válik. Ezt nevezi Balázs Géza a szakirodalom alapján *másodlagos írásbeliségnek*, ami alatt olyan új nyelvi létmódot ért, melynek esetében megjelenik a technika, mint új/másfajta írásbefolyásoló tényező (korlátozott vagy korlátlan javítás, betű- és szövegáthelyezés, valamint a szinte korlátlan terjesztési, továbbítási lehetőség, változatos írástechnikák és tipográfiai megoldások gyakorolhatók). A másodlagos írásbeliséget – írja a szerző – az írásmódok, stílusok, szövegtípusok változatossága, gazdagsága jellemzi (Balázs 2007).

AMATŐR (VERS)ÍRÓK ÉS KONTEXTUSOK

Az autodidakta írókat Pierre Bourdieu nyomán Marin Lyons az irodalmi térbe *betolakodó/beavatkozó* (interloper) személyekként írja le, akik sajátos olvasási kultúrával rendelkeznek, mohó étvágyat éreznek mindenfajta irodalom iránt. Hátrányos helyzetük abból adódik, hogy kellő

képzettség hiányában nem ismerik az irodalmi életet szabályozó hagyományokat, szabályokat. Alkotói habitusukra az érzelmek szélsőséges megnyilvánulásai, a fikciótól való őrizkedés, saját életük eseményeinek, és környezetük orális hagyományainak leírása jellemzi. Szűkebb közösségük írásigényeinek kielégítésére szívesen vállalkoznak. (Lyons 2000, 2001, 2008.)

A magyar néprajzi kutatások eredményeit a *Magyar Néprajzi Lexikon* a népi verselő, népi költő, parasztköltő címszó alatt foglalja össze. Eszerint

„a népi alkotó fejlettebb típusa, egyszerű származású verselgető, aki kis közösségének írja közérthető, rendszerint alkalmi költeményeit. Nagyobb részük amatőr, kis részük pedig dilettáns; erre céloznak a kissé lekezelő, gunyoros elnevezések is, mint amilyen pl. a verselő, versfaragó, versíró, verskovács, rimelő, rímfaragó, rímkovács és hasonlók. [...] A népi verselők széles skálán helyezkednek el: előadók, előénekesek, nótafák, továbbá az írásbeliség felé közelítő vőfélykedő és rigmusmondó emberek, valamint az írásbeliségbe már átlépett históriások és hírversírók (hírvers) közvetlen szomszédságában. Mindezeknél általában fejlettebb típusok: bizonyos fokú irodalmi műveltség (a ponyva és klasszikus költőink hatása), az átlagnál nagyobb költői hivatástudat (kis közösségük életének megjavítására törekcsenek), több műfajban való szárnypróbálgatás, olykor otthonosság a fontosabb elkülönítő jegyek. Ugyanakkor többségük még „fejben” alkot, aztán veti papírra műveit; baráti, családi, ünnepi körben hangosan felolvassa, utána esetleg újra csiszol rajtuk és csak a legkritikább esetben jelentkezik nyomtatásban. Hírük-nevük nem terjed túl a szülőföld határán, ott esetleg ismertebbek az országos neveknél is, sőt sokaknak magát az irodalmat jelentik (idézetnek verseikből, műveikből), de nem feltétlenül népszerűek és nem is szellemi, hanem fizikai munkával tartják fenn magukat. Már nem népköltészeti, még nem irodalmi alkotók [...]. Egy részük specialista (pl. fejfairók, vőfélyek, népének-szerzők stb.), a többség sok mindennel próbálkozik: névnap, újévi köszöntő, lakodalmi vers, vőfénymondóka, verses levél, hazafias, szerelmi vers, verses krónika, tréfás gúnyversek, halotti búcsúztatók stb. Szinte törvényszerűen saját élményeiket és nézeteiket öntik epikus-lírai versekbe, továbbá a helyi eseményeket; valósággal verses krónikáikról. Személyiségük azonban még nem bontakozik ki teljesen, majd mindig közösségük nevében, érdekében alkotnak, hű tükrök koruk, népük és csoportjuk nézeteinek, biztos kézzel tudják a mindenkori társadalmi igényeket kielégíteni.” (Katona 1980.)

Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó gondozásában Keszeg Vilmos *Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája* címmel 28 romániai szerző közel száz alkotását tette közzé (Keszeg s.a.r. 1999). A szerző a kötet bevezető tanulmányában rámutat, hogy ezek az alkotások a közösség, a nyilvánosság számára készülnek, bár ez a közönség másképp szerveződik, mint a hivatásos irodalom olvasótársadalma. Alkalmilag szerveződik, általában valamilyen kiemelkedő helyi esemény résztvevőiből áll, az esemény intenzív megélését teszi lehetővé. Ugyanakkor a közösségi esemény, mely életre hívja, egyben feléli őket.² Ezt kell tekintenünk a versek elsődleges kontextusának. A verseknek azonban van egy másodlagos kontextusa is, mely megőrzi és más funkciókkal is ellátja őket. A verseket a legtöbb esetben lemásolják, bekerülnek a megőrzésre szánt szövegek közé. Bár a versírás ebben a környezetben még nem professzió, hanem alkalmi, járulékos cselekvés, az alkalmi költészet helyet keresett és talált a maga számára a helyi közösségek mindennapjaiban, beépült mind a szokások, mind pedig az intézményi szertartások szerkezetébe (lásd Keszeg 1999: 8–15, 2008: 255–258).

A populáris írásbeliségről készült monográfiájában a szerző Aude Mouaci nyomán az amatőr költőket „íráshabitus és stratégia alapján” két csoportba sorolja: *alkalmi szerzők*, akiknek nem szándéka az autonóm életmű megalkotása, műveiket megrendelésre, adott alkalmakra készítik el; valamint *autonóm szerzők*, akiket a siker, a hírnév ösztönöz írásra. Alkotásaikat gondosan gyűjtik és tárolják (Keszeg 2008: 250). A szerző ezeknek a népi

2 Egy munkájában a szerző úgy fogalmaz, hogy népi környezetben keletkezett szöveg nyitott kontextusára, kontextusában él. Sőt, jelentésének egy része is szövegen kívül, a kontextusban marad (Keszeg 2004: 9).

verselőknek etnográfiai felfedezésének három vonulatát különíti el: a szokáskutatás a népi verselők szövegeit a szokásleírások keretében jelenítették meg; a tipológiai vizsgálatokban egyedi alkotások kerültek bemutatásra és elemzésre; egy harmadik vonulat pedig egy-egy életművet mutat be. Emellett a mindenkori lapok, folyóiratok is teret engedtek ennek a típusú költészetnek (Keszeg 2008: 251–252).

A Keszeg Vilmos által irányított kutatások (a kolozsvári iskola) keretében több, egy-egy ilyen alkalmi verselő tevékenységét elemző tanulmány és kötet is született.³ Ebbe a kutatási vonulatba illeszkedik a jelen tanulmány írójának néhány korábbi elemzése is. Ezekből az elemzésekből az derül ki, hogy ennek a költészetnek van valamelyes nyilvánossága: a népszerűbb szövegeket számon tartják, elkérik, lemásolják, terjednek és variálódnak. Szinte nincs olyan régió, faluközösség, amely ne termelte volna ki a maga helyi költő specialistáit, akik a helyi irodalmi igények kielégítésén túlmenően a költői hírnév utáni becsvágytól hajtva hozzák létre alkotásaikat (lásd Vajda 2007, 2008, 2013).

A TÖRTÉNET

Vasile Liviu Oprea, Maros megyei prefektus 2014. szeptember 9-én hozott, 254-es számú rendelete értelmében a kéknyelv-betegség vírusa miatt Maros megye területén az összes állatvásárt bezárták (*Népújság*. 2014. szept. 10.). A tiltás először csak 2014. október 5-ig terjedt, majd október 13-án – az állat-egészségügyi és élelmiszer-biztonsági előírásokra hivatkozva – a prefektus ezt meghatározatlan időre meghosszabbította (*Népújság*. 2014. okt. 13.). 2015 első felében az EU-s szabályozások által előírt feltételek teljesülésének hiányában mindössze egy, a dicsőszentmártoni állatvásár kapott működési engedélyt a Megyei Állat-egészségügyi Igazgatóságtól (DSV) (*Népújság*. 2015. jún. 14.). A vásárok működésének hiányában a háztáji gazdaságoknál eladásra tenyésztett állatok (pl. sertések) ára drasztikusan lecsökkent és értékesítésük gyakorlatilag ellehetetlenült.

Ebben a helyzetben B. E. – akinek szintén volt egy eladó sertés a tulajdonában, amit sehogy sem tudott értékesíteni – egy számos tekintetben szokatlannak mondható megoldáshoz folyamodott: 2015. november 24-én egy 16 soros „reklámverset” írt és ezt kitette saját Facebook oldalára.

Eladó egy sertés, ha úgy tetszik hízó,
Százharmincöt kilós, jófajta, húsdiszno.
Kilónkénti ára hat lejbe van hagyva,
Lassan olcsóbb a hús, mint a vöröshagyma.
Ha valaki ennél többet akar adni,
Tárt karokkal várom, nem kell elszaladni!
De ha nincsen pénzed, hidd el nem véletlen:
A hitel fogalma, nálunk ismeretlen!

Az áldomást tudom, az eladó állja,
Akad a pincében bora, pálinkája!
Meg akarod nézni? Az nem kerül pénzbe,
Holnap felkereshetsz, hisz' nem lakunk Bécsbe'.
A portékát viszont, ne becsméreld, kérlek,
Anyósom gondozta, s ő egy gyengéd lélek...
Ha mégis megtennéd, rossz emléked marad,
Hűségés Rex kutyám fenekedbe harap.

A vers mellé ugyanakkor egy képkészítő programmal manipulált, aránytalanul méretes sertés képe is kikerült. A vers és a kép együtt rövid időn belül 188 lájkot kapott, 28 ember osztotta meg és 22-en fűztek kommentet hozzá. Ezek alapvetően két témát érintettek: a

3 A teljesség igénye nélkül: Keszeg 2000, 2005; Ambrus s.a.r. 2008; Bajkó s.a.r. 2010; Nagy 2007; Ozsváth s.a.r. 2012; Vajda 2007, 2013, Vajda s.a.r. 2008.

verset dicsérték,⁴ illetve a képet kommentálták.⁵ A szokatlan hirdetést még az egyik marosvásárhelyi kereskedelmi rádióban is beolvasták.

A vers sikerén felbuzdulva B. E. másnap, azaz 2015. november 25.-én két újabb verset tett ki a Facebook oldalára. Az első arról szólt, hogy az előző napi bejegyzése ellenére „disznóügyben” még senki sem kereste meg:

Disznóügyben nem kerestek,
ágynak estek tán a restek?
Vártam, nem jött az új gazda,
de azért nem bújok gazba!
Itthon bőven van tengeri,
lehet őt tovább nevelni.
Egyetemre beíratom,
a bilire rászoktatom.

Ha egy kicsit eszes ártány,
nem lesz vesszőnyom a hátán.
Őt év múlva doktorálhat,
akkor fizetsz te majd árat!
Euróban vagy dollárban
hozod a pénzt nagy kosárban!
Addig egyél szóját, lencsét,
ha nem vetted meg a Bencét!

Ez a bejegyzés 119 lájkot kapott, 2 megosztották és 11-en szóltak hozzá. A második pedig *Egy másik változat* címmel aktuálpolitikai témát, a migránsok kérdését dolgozta fel:

A humoros hirdetésre,
Merkel asszony írt megkésve.
Berlínből szólt, azt ígérte,
száz muzulmán jön el érte.
Küld egy csapat éhenkórászt,
disznótorba ne hívjak mást.
Visszaírtam: „kedves hölgyem,
nálunk is van kórász bőven.

Inkább legyen gyors és laza,
Virágozzon fel a hazal!”
Ezt a disznó meghallotta,
az üveget átkarolta.
Népi demokráciánkat szidta,
a pálinkát mind megitta.
Azzal nyögött egyet, nagyot.
felfordult, magamra hagyott.

Az előzményekhez hozzátartozik, hogy az első vershez egyik kommentelő a következő bejegyzést írta: „Ahmed Abdulla del Saallamot érdeklil”, mire egy másik bejegyző úgy reagált, hogy „Azt hiszem E. nevében szólok. »Nem tárgyalunk terroristákkal«” A Merkel asszonyról szóló vers 151 lájkot, 22 megosztást és 14 hozzászólást gyűjtött össze.

A két vershez fűzött hozzászólások között pedig ilyeneket olvashatunk: „Nagyon kreatív vagy ma este kollega!”, „Nagyon jó versek.” „Te, E. ...figura vagy.....!!!”, „Lehet, hogy nem kelt el a Bence de híres sztár lett belole”, egy másik pedig egyenesen úgy fogalmaz, hogy „Kár eladni az ilyen jóféle allatot, amely így inspirál a költészetre.”

Az akció végülis hamar elérte célját, hiszen az áruba bocsátott sertés alig pár nap alatt gazdára lelt. 2015 november 27.-én B. E. már a következő verset tette közzé a hírfolyamban:⁶

Hízőnknek már nem kell reklám,
Megvette őt Orbán Zoltán,
(Ünnepség lesz ma a portán!)
Gernyeszegi üzletember,
Felhívott a tegnap reggel,
(Diskuráltunk is jókedvvel!)

Tudatta, hogy disznót venne,
„Hatot megér, egye fene!”
(Persze ötért még jobb lenne!)
Az üzletet megkötöttük,
Az áldomást elővettük.
(Sose igyon más helyettünk!)

A versek azonban túlnőttek az egyedi alkalom (a sertés eladása) keretein és a pozitív visszajelzések helyet/státust teremtettek B. E. versíró gyakorlata számára. Az sikeren fel-

4 „Mikor jön az első verseskötet?”, „Egy költő veszett el benned...”, „Ezzel a MARKETINKFOGASSAL biztos hogy duplan veszik meg.”

5 Például: „ezt ejsze meterre aruljak nem kilora”, „túl sok a photoshop ☺”, „Szerintem hamar elad egy ilyen gyonyoru autobus hosszusagu disznót ☺”, „A vers nagyon jo... A diszno olyan hosszu mint a Sarpataki »ikarusz«.”

6 Ez a vers 108 lájkot kapott.

bátorodva sorra írta alkalmi verseit: november 27-én a disznóöléséről,⁷ november 29-én *Advent* címmel,⁸ december 5-én a mikulásról írt verset,⁹ illetve egy 2009-ben született, a magyar közéleti szereplőket kifigurázó, Álom és valóság című szerzeményét osztotta meg, a következő megjegyzés kíséretében: „Pontosan hat évvel ezelőtt született az alábbi vers. Tizenegy éve már, hogy 2004. december 5-én, Gyurcsány és bandája nagyon megbántottak minket, határon túli magyarokat...”.¹⁰ December 24-én *A kis fenyő*¹¹ című, 1999-ben született versét tette közzé a Facebook oldalán. December 30-án pedig *Vidám újévi köszöntő*¹² címmel tett közzé verset a következő megjegyzés kíséretében „Saját szerzemény - az új év küszöbén...”.

2016. március 28-án *Humoros locsolóvers* címmel,¹³ május 5-én a helyhatósági választások apropóján írt „választási verset”,¹⁴ július 31-én „*Válogatott*” *rímek* címmel a labdarugó EB-n sikeresen szereplő magyar labdarugó válogatottról,¹⁵ november 24-én az épp egy évvel korábban született – első Facebook-verset – osztotta meg a következő megjegyzés kíséretében: „Idén is van egy eladó disznónk, hasonló súlyban...”.¹⁶ November 27-én a 2015-ben már korábban megosztott *Advent* című versét tette ki üzenőfalára a következő megjegyzés kíséretében: „Az alábbi sorokat négy évvel ezelőtt írtam, advent idején... Ezzel a verssel kívánok szeretetteljes ünnepvárást minden rokonnak, barátnak, ismerősnek!”¹⁷ December 5-én *A Mikulás levele*,¹⁸ december 17-én *Disznóvágás* címmel,¹⁹ december 22-én a csíki sör termékskálájának bővülése apropóján,²⁰ december 24-én a fenyőfáról,²¹ december 31-én pedig újévi verses köszöntőt²² írt ki az üzenőfalára. 2017 január 4-én a jegesmedvérről,²³ 5-én a hóemberről,²⁴ január 15-én *A szenvedő kisveréb* címmel tett közzé verset.²⁵

7 151 lájk és 8 hozzászólás.

8 119 lájk, 5 megosztás és 3 komment.

9 101 lájk, 4 megosztás és 4 hozzászólás

10 46 lájk, 1 megosztás és 2 hozzászólás

11 A verset 2008 december 18-én megosztotta a cvcentrum.hu oldalon is. A Facebookra feltett változata 65 lájkot kapott, 1 személy megosztotta és 2 személy szólott hozzá.

12 143 lájk, 2 megosztás és 4 hozzászólás

13 176 lájk, 2 megosztás, 11 hozzászólás

14 363 lájk, 29 megosztás, 14 hozzászólás

15 63 lájk, 2 megosztás és 2 hozzászólás

16 50 lájk, 2 hozzászólás

17 154 lájk, 1 megosztás és 1 hozzászólás

18 239 lájk, 19 megosztás és 21 hozzászólás

19 119 lájk, 1 megosztás és 7 hozzászólás

20 A vers címe: *Bővült a család... Csíkiéknél...* Ez 96 lájkot és három megosztást, valamint 3 kommentet eredményezett.

21 Ez valójában a 2015-ben is megosztott, 1999-ben íródott *A kis fenyő* című vers újraközlése egy másik kép kíséretében, ami 69 lájkot gyűjtött össze.

22 135 lájk, 15 hozzászólás

23 84 lájk, 1 megosztás és 1 hozzászólás

24 74 lájk, 2 hozzászólás

25 81 lájk, 1 megosztás és 6 hozzászólás

B. E. ÉLETPÁLYÁJA

B. E. a Marosvásárhelytől 17 kilométerre északkeletre, a Maros jobb partján fekvő Maros-sárpatakon élő tanító, újságíró vidéki értelmiségi családban született 1972. április 25-én, Sáromberkén. Édesapja Körtvélyfáján, majd 1990-től Sáromberkén volt történelem-földrajz szakos tanár, édesanyja pedig Erdőszengyelben, majd Sáromberkén óvónő. Általános iskolai tanulmányait Sáromberkén kezdte, majd az ötödik osztálytól Körtvélyfáján járt iskolába. 1986–1990 között pedig a marosvásárhelyi Metalotechnica (MIU) szakközépiskolában tanult, majd az 1990 őszen, a történelmi egyházak által alapított Marosvásárhelyi Kántor-tanítóképző Főiskolán²⁶ szerzett tanítói oklevelet.

Főiskolai tanulmányaival párhuzamosan helyettesítő tanító volt Sáromberkén, a helyi *Haladás* nevű focicsapatban játszott, illetve tagja volt a sáromberki amatőr színjátszó csoportnak is. Ebben az időben kezdet el cikkezni a Maros megyei *Népújság* nevű napilap sportrovatában. 1994. október és 1995. szeptember között újságíróként dolgozott a Marosvásárhelyen kiadott *Tabu Magazin* nevű szórakoztató lapnál, a tanítói oklevél megszerzése után, 1995. szeptemberében – sikeres versenyvizsga után – Marossárpatakon kapott tanítói állást, ahol azóta is tanít.

1995-ben nősült meg, egy marossárpataki származású és a településen működő általános iskolában dolgozó tanítónőt vett feleségül. A nősülést követően a család Marossárpatakon telepedett le, ahol hamar integrálódott a helyi közösségbe: tagja a helyi református egyház presbitériumának és a helyi RMDSZ szervezetnek, melynek elnöke is volt.

2000. szeptemberétől *Marossárpataki újság* néven havonta megjelenő helyi lapot alapított. Ugyancsak 2000-től tagja, az RMDSZ színeiben tagja lett a helyi önkormányzat képviselő testületének. Alapító tagja, illetve alelnöke a 2004-ben alapított *Marossárpatakért Egyesület*nek, melynek keretében számos helyi rendezvény szervezésében vett részt: Maros-sárpataki Tánc- és Huszárfesztivál, nótaest, világháborús est stb. 2007-ben egyik tanárkollegája és egy egyetemi hallgatónál közösen a településen néprajzi és helytörténeti gyűjtést szerveztek, az összegyűlt tárgyakból a helyi önkormányzat tulajdonát képező, üresen álló, 19. század végén épült ház két szobájában *falumúzeumot* rendeztek be.

Egy 2013. február 14-én a *Központ* nevű Maros megyei hetilap által készített interjúban ezekről így vall:

„Tizenötödik éve élek Marossárpatakon, s azóta folyamatosan részt vállalom a közéleti munkában. Így lettem önkormányzati tanácsos, presbiter, RMDSZ-elnök, kulturális rendezvények szervezője. Az elismerést tavalyelőtt októberben kaptam, a Marossárpataki Újság tízedik születésnapján. A lap írását, szerkesztését, nyomtatását, kézbesítését ez idő alatt ingyen és bérmentve végeztem és végzem jelenleg is. A helyi nőszövetség kezdeményezésére a faluközösség kitüntetéssel hálálta meg tevékenységemet. Egy lánegykeletet kaptam, ami egy emléktáblához hasonlít, és a következő rövid szöveg áll rajta: »Berekméri Edmondnak, a sárpataki közösségi életben végzett kiemelkedő munkájáért. Köszönettel a sárpatakiak.« Jólesett az elismerés, de ugyanakkor kötelez, hogy továbbra is becsülettel szolgáljam a települést, amely úgy értem, hogy első pillanattól kezdve befogadott. Az újság szerkesztésén kívül számos kulturális rendezvényt szerveztem: falunapokat, huszárballákat, irodalmi- és nótaesteket, világháborús emlékesteket stb. A falumúzeum megálmodója és egyik létrehozója voltam. Igaz, mindezeket lehetetlen lett volna segítő társak nélkül megvalósítani, tehát az érdem nem csak az enyém. Kezdetől fogva együtt végeztük a közösségépítő, hagyományörző

26 Az intézmény 1995-től a Károly Gáspár Református Egyetem keretébe épülve, annak kihelyezett erdélyi tagozataként működik (lásd <http://www.ktkf.ro/?page=mujj>, Utolsó ellenőrzés 2017. 04. 19.)

munkát Mózes Sándor tanárral, s az utóbbi években Kozma Barna polgármesterrel és Módi Attila mérnökkel, folyamatosan részt vállalom a közéleti munkában.”²⁷

2008. novemberében a *Vásárhelyi Hírlap* külső munkatársa lett, ahol az évek során több mint 200 írása jelent meg. 2010-től pedig a szomszédos Nagyernye község negyedévente megjelenő újságát (*Községi hírlevél. Nagyernye község időszaki kiadványa*) is szerkeszti. A 2010-es évek közepe óta pedig a *Népújság* Maros megyei napilapnál jelennek meg időközönként írásai.

Emellett helytörténeti kutatásokat végez, illetve az I. és II. világháborús katonatörténetek gyűjtésével foglalkozik. 2001-től több mintegy félszáz visszaemlékezést gyűjtött össze és jegyzett le a környező falvak (Marossárpatak, Sáromberke, Gernyeszeg, Nagyernye, Ikland, Székelykál) veteránjaitól, melyek jelentős része megjelent a Maros megyei napilapokban, valamint a marossárpataki és nagyernyei községi lapokban. A második világháborús visszaemlékezésekből írta I. fokozati dolgozatát is.

2012-ben pedig többedmagával megírta a település történetét *„Sok víz lefolyt a Maroson...” Marossárpatak, egy hagyományörző település múltja* címmel. Emellett az 1990-es évektől alkalmi versírással is foglalkozik.

Már a 2000-es évek első felében személyi számítógépet vásárolt,²⁸ és az internet-szolgáltatás megjelenését²⁹ követően az online térben is folyamatosan jelen van. 2006-tól tagja lett a Második Világháború Hadtörténelmi Portálnak (<http://www.roncskutatas.hu>), ahol első-sorban az I. fokozati dolgozatához (Marossárpatak a II. világháborúban) illetve légvédelmi tűzéreknél szakaszvezetőként szolgáló nagyapjának zászlósához kapcsolódó anyagokat (képek, dokumentumok, visszaemlékezések, feljegyzések stb.) keresett. Ugyanakkor két marossárpataki, a második világháborút megjárt veterán visszaemlékezéseit közölte a portálon.³⁰

2009 óta saját bloggal van jelen az *Erdélyi magyarok a világban* elnevezésű honlapon (<http://www.erdelyimagyarok.com>),³¹ melyen egy 2017. április 15-én végzett ellenőrzés szerint összesen 83 rövidebb-hosszabb, többnyire a helyi faluújságban vagy a Maros megyei napilapokban megjelent írást és 5 albumba rendezve összesen 124 fényképet tett közzé. Emellett 24 beszélgetéshez szolt hozzá. Az oldalon összesen 65 *baráttal* rendelkezik.

2012-től pedig a Facebook és a magyarvagyonok.hu közösségi oldalaknak is tagja.

A fentebb már említett interjúban (lásd 27. lábjegyzet) a következő képen foglalta össze a vidéki pedagógus feladatát:

„Úgy érzem, hogy egy pedagógusnak nemcsak az iskolában végzett oktató-nevelő munka a feladata. A tanító és a tanár a közösség- és településfejlesztő munkában is ki kell vegye a részét. Sajnos, nem mindenki gondolja így, mert sokan arra hivatkoznak, hogy ezt a tevékenységet nem fizetik. De hála Istennek, vannak még értelmiségiek, akik szabadidejüket nem kímélve szolgálják azt a települést, ahol élnek vagy dolgoznak.”

Ugyanakkor szenvedélyes horgász, szabad idejében sportol, filmet néz, zenét hallgat, folyóiratokat gyűjt és olvas. Erről a ugyanott így vall:

27 *Központ. Maros megyei hetilap*. 2013. febr. 14. Elérhetőség: <http://www.kozpont.ro/hirek/tarsadalom/egy-pedagogusnak-nemcsak-az-iskolaban-vegzett-oktato-nevel-munka-a-feladata> (Utolsó ellenőrzés: 2017. 04. 23.)

28 Ennek segítségével szerkesztette a *Sárpataki Újság*ot is.

29 A Marosvásárhely vonzáskörzetében található települések esetében már 2000-es évek elejétől elterjedt a Romtelecom dial-up alapú internet-szolgáltatása, majd 2005 után a szélessávú internet-szolgáltatás kiépülésére is sor került.

30 Utolsó ellenőrzés: 2017. 04. 15.

31 Az oldalt az Erdélyi Magyarokért Közhasznú Alapítvány (EMKA) működteti.

„Egyik szomszédomnak, Árpi bácsinak köszönhetően, néhány éve szenvedélyes horgász lettem, s a nyári szünidő alatt nagyon sokat pecázkok. Lábteniszezni, teremfocizni heti rendszerességgel szoktam, hiszen a szellemi munkát végzőknek nagyon fontos a testmozgás. Szeretem a jó filmeket, szívesen hallgatom a 70-es, 80-as évek könnyűzene slágereit, könyveket, folyóiratokat gyűjtök, olvasok a második világháború magyar vonatkozású eseményeivel kapcsolatban, cikkeket írogatok néhány honlap részére, szívesen kártyázom a lányaimmal... Sosem unatkozom.”

SZÁMÍTÓGÉP- ÉS INTERNETHASZNÁLAT

Mint már említettem B. E. még a 2000-es évek elején vásárolta első személyi számítógépét és nyomtatóját. Ezen szerkesztette és nyomtatta a Sárpataki újság első számait. Az újságírás mellett film és zenehallgatásra, ritkábban internetezésre (böngészésre) használta. Ebben az időszakban történt meg a családban a számítógép háziasítása, a számítógép használathoz kapcsolódó rutinok kiépülése és megszilárdulása. A szélessávú internet bevezetés, valamint az bérleti díjak drasztikus csökkenését valamint a web 2.0 szolgáltatások megjelenését követően pedig az internet használata terén hozott változásokat. Több közösségi oldalon is regisztrált és egyre gyakrabban/rendszeresebben kezdett különböző oldalakat látogatni. Az internetezés a napi rutinok részévé vált és egyre több időt töltött különböző oldalak olvasásával. A szórakozás mellett az oktatási anyagok előkészítéséhez és a közösségi élet szervezéséhez is használta.

De a 2000-es évek második fele nemcsak a használat ideje és funkciója, hanem a használati módok terén is változásokat eredményezett. A passzív, *rejtőzködő* illetve *informálódó* magatartás (lásd Csepeli–Prazsák 2010: 79–81) mellett/helyett egyre inkább az aktív, a tartalmakat nemcsak fogyasztó, hanem megosztó, értékelő, sőt új tartalmakat előállító – azaz *extenzív felhasználó* (Csepeli–Prazsák 2010: 81) magatartás is felerősödött. A helyi közösség szintjén egyfajta *hálózati vállalkozó* (hozzá futnak be és tőle mennek ki az információk) valamint *kurátor* (aki közvetít) szerepet sajátított ki a maga számára (Csepeli–Prazsák 2010: 38).

FACEBOOK HASZNÁLAT

A Facebook B. E. számára addig nem remélt lehetőségeket hozott. Az oldal szerkezete és működésének sajátosságai okán – az, hogy véleményét, a helyi sajtóban megjelent írásait, alkalmi verseit és a különböző témakörökben készített jegyzeteit könnyen és gyorsan megoszthatja másokkal, hogy rövid idő alatt nagyszámú ismerős és követő tábor rekrutálható, valamint az a tény, hogy szűkebb környezetének tagjai nagyon gyorsan és nagy számban megjelentek ezen a felületen – azt a nyilvánosságot biztosította, B. E.-nek, amire talán titkon mindig is vágyott. Alig öt év leforgása alatt mintegy 2274 ismerősre tett szert. Az ismerősei között jelen vannak szűkebb környezetének (Marossárpatak és a környező falvak) lakói, a megye egykori és jelenlegi politikai szereplői, a regionális köz- illetve kereskedelmi média szereplői, értelmiségiek, a közvetlen környezetében élő, illetve az elszármazott rokonok il-

letve olyan személyek, akikkel a Facebookon illetve más közösségi oldalakon ismerkedett meg. A bejegyzéseire adott lájkok száma 70 és 300 között ingadozik, ugyanakkor számos hozzászólást, megosztást is kapnak. A lájkolók és kommentelők közt a fent említett kategóriákhoz tartozó személyek egyaránt ott vannak, mégis azt kell mondanunk, hogy a legtöbb kommentet és pozitív visszajelzést elsősorban a szűkebb környezetében élő ismerősök és a közeli barátok jegyzik. Vagyis a közösségi média hatására ebben a helyzetben a horizont szűkítése helyett inkább a lokális világ által határolt horizontnak az újratereztésében, az újmédia révén történő megerősítésére került sor.

Ugyanakkor a Facebookot a bloghoz hasonló funkcióban használja, azaz olyan felületként, ahol gondolatait gyorsan és különösebb anyagi ráfordítás nélkül nagyszámú közönséghez juttathatja el, valamint – ami még ennél is fontosabb – ez a közönség gyorsan reagálhat ezekre a bejegyzésekre és ezt a fajta visszacsatolást B. E. is látja, ellenőrzés alatt tarthatja, sőt helyenként irányítani/manipulálni is tudja. Azaz a Facebook olyan kapcsolat-tartást tesz lehetővé potenciális olvasóival, amelyre a helyi és megyei sajtó – még az online változata révén sem – esetében nem nyílt lehetőség.

A Facebook oldala bejegyzései révén környezete számára a regionális média (hírportál és magazin keveréke) szerepét tölti be. Dokumentálja a Lapos Maros mente községeiben zajló eseményeket, kommentálja a megyei, sőt országos közéleti eseményeket, illetve a sporteseményeket. Oldala sok tekintetben vetekszik a Maros megyei napilapok online változatának és regionális hírportálok nézettségével.

VERSÍRŐI INTENCIÓK ÉS ATTITÚDOK

B. E. az egyes versek közzététele során a vers keletkezésének történetét (lásd fentebb), a vers megírásának indítékairól is ír. A *szenvedő kisveréb* című vers esetében például így érvel: „Az elmúlt héten a nálunk teled madarak nehéz sorsáról beszélgettünk kis elsőseimmel, s javaslatomra, szülői segítséggel többen is készítettek madáretetőt. Igyekeztem egy témához illő verset keresni a világhálón, de nem találtam. Megpróbáltam írni egyet...” A *Bővült a család... Csíkiéknél...* című verse keletkezéséről pedig a következőket írja: „A gyártónak is elküldtem... remélem, küldenek néhány üveggel... viszonzásként...” A magyar futballválogatottról írt vers kapcsán pedig a következő magyarázattal szolgál: „A portugálok elleni döntetlen után szállt meg az ihlet... most találtam meg...”

Ugyanakkor a verset kísérő, felvezető bejegyzéseiben az olvasók, kommentelőkre is hatni próbál, irányítani a versek megítélését. A 2015. november 29-én közzétett adventi verséhez például a következőket írja: „Óvatosan a kritikával, mert saját szerzemény...” A helyhatósági választások kampányidőszakában írt verséhez pedig a következő megjegyzést fűzi: „Félszáz 'lájk' egy óra alatt / Hajrá Barni, ne hagyj magad!”, illetve: „Köszönjük a támogatást! / A 'fészbukos' látogatást! További 'lájkokra' várunk / Háromszázig meg sem állunk!” ezzel is buzdítva ismerőseit, hogy lájkolják szerzeményét.

A *Mikulás levele* című, 2016-ban közzétett vers születésével kapcsolatosan pedig a következőt írja: „Ma reggel, kávézás közben írtam...”

B. E. versírói tevékenysége a Facebookon bizonyos szempontból játékként indult, legálabbis ismerőseinek egy része ekként értelmezte. Ezzel is magyarázható, hogy többen ver-

seire szintén versbe szedett kommentekben reagáltak. A sertés sikeres eladását bejelentő versre például a következő bejegyzés született:

Hires disznót vett meg Zoli,
reklámja nem mindennapi,
Black Fridayig bezáratta, olcsón s jól kaparintotta.

Vigyé s egye, semmi gondunk, ...
lábténiszben elporoljuk.

A 2015. december 30-án írt újévi köszöntőjéhez a kommentelők egy része szintén verses választ írt

Biz már lassan költő leszel,
Gondolom kolbászt még eszel.
Verseid mind elragadnak,
Az arcokra mind mosolyt hoznak.

Kívánok neked is Boldog Új Évet,
Hisz a lélek is fontos... nem mindig a méret.
Friss kolbászra gondoltam, legyen mindig bőven,
S locsoljuk jó borral az Új Esztendőben.

Egy másik bejegyző pedig:

Válaszféle B. E. versfaragó mesternek
Elküldenél Párizsba, Londonba,
Hogy robbanjon előttem a bomba.
Hősi halott sosem lesz belőlem.
Inkább itthon tengetem életem.
Elmúlt a karácsony, s közeleg az év vég.
A jókívánságból soha nem volt elég.
Kívánom, hogy:
Recesszió, válság tűnjön el örökre!
Orvos, tanár bére nőjön ötszörösre!
Színész és rendező, dalos táncos, zenész,
Rájuk is ráfér a fizetés emelés!

Hagyják a nyugdíjast csendben megpihenni!
Ne kelljen a zebrán pirosnál átmenni!
Az alkotmánybíró legyen pártatlan,
Mert a parlamentben túl sok az „ártatlan”.
Legyen új alkotmány, amely előírja:
Székelyföldön volt s lesz AUTONÓMIA!!!
Legyen testvériség, barátság, békesség,
Pusztuljon a fegyver, ne legyen betegség!
Kívánok bort, búzát, egyszóval bőséget,
Minden munkátokban eredményességet!
A fenti sorokat rímekbe terelte
Sz. K. nyugdíjas, a sorstól betelve...

B. E. ezeket bizonyos mértékig státusa (a helyi közösség költője) elleni merényletként értelmezi, s reagál is rájuk. A disznó eladását kommentáló verses bejegyzésre így reagált:

Nagyon ügyes, kicsi barát / Kóstoltad az E. borát? Megszállt téged is az ihlet? / Vadim Tudor megígézt? Nemcsak zenélni tudsz, látom / Rímeket írsz hason, háton! Módinak is ajánlottam, / Épp a múltkor tanácsoltam, Figyelmes és okos legyen, / Telo helyett rímet vegyen! Tanulja meg jól a kottát, / Egyék kolbászos rántottát! Csak az írhat disznós verset, / Aki ismeri a tercet!

Az újévi köszöntőhöz írt verses kommentekre pedig így reagál:

A helyzet most elég durva,
Évi munkám el van szúrva,
A lelkem is fel van dülva...

Arcom, fejem csupa murva,
Költészetem meg van fúrva,
Érzem, hogy ki vagyok túrva.

Ez utóbbi verscsatára reagálva írja egy másik kommentelő:

Ne boszankodj költő E.,
Messze még a párbaj vége.
Ebben bárki próbálkozhat,
Arcunkra mosolyt fakaszthat.
Vidámságunk és jó kedvünk

Maradjon meg mindig vélünk!
Egészség, bőség, békesség
Isten neve dicséртessék!
Az új esztendőben!

A versben való hozzászólás illetve válaszadás gyakorlatát azonban beépítette saját gyakorlatába. A 2016. május 15-én, a helyhatósági választásokra írt verséhez hozzászóló személyeknek szinte kivétel nélkül verses formában válaszolt:

„Sportszerűen kampányolunk / Nem támadunk, nem vádolunk! / Álljon mellénk, Ránk hallgasson / Szavazattal támogasson!”

„Köszí szépen, kolléganő / Nálunk tulipán a nyerő! A bizalmat megszolgáltuk / Nem a sült galambot vártuk!” A hozzászólók egyike meg is jegyzi, hogy „Úgy látom már csak versben tudsz szólni! Ügyes vagy! Sok sikert!”

A versekre érkező lájkok magas száma, illetve a hozzájuk fűződő kommentek egyaránt arról tanúskodnak, hogy B. E. köre szerveződő Facebook-közösség elfogadja, sőt elismeri versíró tevékenységét. A dicsérő bejegyzésekre reagálva azonban B. E. a távolítás és háritás technikáját alkalmazza. A *Mikulás levele* című vershez írt egyik hozzászólásra (Nagyon jó, igazi költő vagy!) például így reagál: „Köszönöm. Ez egy kicsit túlzás, de szeretek a rímekkel játszani.” A *szervedő kisveréb* című vershez írt egyik bejegyzésre (Erős képesség! Ügyes!) pedig így reagál: „Ahh! Próbálkozások... a gyerekek kedvéért.”

KONTEXTUS: MILYEN EGYÉB TÉMÁKBAN JELENIK MEG A FACEBOOKON?

Mint már fentebb is említettem, B. E. Facebook oldalát egyfajta – az online magazin és a regionális hírportál ötvözetét jelentő médiafelületként használja. A személyes és családi élet eseményei (kirándulások, horgászat, ünneplés a családban, fiatalkori képek stb.) mellett gyakran oszt meg a közösségi rendezvényeket, illetve a közösséget is érintő/érdeklő kérdéseket, gondolatokat.

A korábban idézett interjúban (lásd 27. lábjegyzet) B. E. úgy fogalmazza, hogy a tanítónak egyben közössége krónikásává kell válnia: „hiszem és vallom, hogy minden településnek van krónikása, aki tudja és érzi annak fontosságát, hogy a múltó idő emlékeit meg kell őrizni, fel kell jegyezni, hogy az utódok megismerjék a falu múltját, történelmét.” Ennek megfelelően Facebook oldalán rendszeresen bemutatja, illetve dokumentálja Marossárpatak, és a környező települések közösségi rendezvényeit, az egyház, az iskola, a civil szervezetek, valamint a helyi önkormányzatok által szervezett rendezvények eseményeket. Marossárpatakról például a következő eseménytípusokat osztotta meg: március 15-ei ünnepség, őrtűzgyűjtás, hagyományörző nótaest, hagyományörző tánc- és huszárfesztivál, hagyományörző huszárbál, konfirmáció, öregek karácsonya, iskolai farsang, iskola más-ként, iskolai labdarugó bajnokság, könyvbemutató.

A szomszédos községek által szervezett események közül pedig: falunapok, egyházi kórustalálkozó, szoboravatás, március 15-ei ünnepség, iskolai rendezvények (szavalóversenyek, mesemondó versenyek), öregek vasárnapja, kortárs találkozó, könyvbemutató, lófuttatás Székelyvéckén. Az egyes eseményekről rövid leírást, illetve 20–40, de akár 150–200 képet is megoszt az oldalán. Ugyanakkor, amennyiben az eseményről valamelyik helyi újságban (*Sárpataki újság*, *Községi hírlével*), vagy megyei napilapban (*Vásárhelyi hírlap*, *Népújság*) riportja, beszámolója jelent meg, ezt is megosztja.

A helyi és országos politikai közélet eseményeivel kapcsolatos bejegyzéseket, kommentárokat szintén gyakran közzétesz oldalán. A 2016-os magyarországi és romániai választások kapcsán több bejegyzést is közzétett, melyben ismerőseit szavazásra buzdítja:

„Érzelmi okokból igényeltem másfél évvel ezelőtt a magyar állampolgárságot, amit egy évvel ezelőtt meg is kaptam. Erkölcsi elégtételt jelent és megtisztelő számomra, hogy magyar állampolgár lehetek, hiszen elődeim is azok voltak. Mindig büszkén vállaltam magyarságomat és megpróbáltam nemzetem értékes tagja lenni. Az is megtisztelő számomra, hogy határon túli magyarként, én is kifejezhettem véleményemet a menekültkérdésben, ami Európa jövője szempontjából alapvető fontosságú. Kedves erdélyi ismerőseim, barátaim, éljünk szavazati lehetőségünkkel és ne sajnáljunk néhány percet, ami a levélben szavazáshoz szükséges!”

Az RMDSZ Maros megyei szervezete által szervezett előválasztásról pedig így vélekedik:

„Bevallom őszintén, bár néhány hónappal ezelőtt még örültem, hogy 26 év után rövidesen új arcokat láthatunk Maros megyéből a parlamentben, a »váltást« nem így képzeltem el. Akkor azt hangoztatták vezetőink, hogy demokratikus választással fogják rangsorolni a képviselő- és szenátorjelölteket, tegnap este kiderült, hogy ez nem így történt. A titkos megbeszélésekről, központi ukázokról, ígéretesekről tudtunk, de arról, hogy a jelenlévők nem szavazhattak sem szívük, sem az eszük...”

A politikai események mellett a helyi közélet egyéb eseményeivel/problémáival kapcsolatos gondolatait is a Facebook oldalán: a helyi tanács és a Marossárpatakért Egyesület által a Maros parton szervezett szeméthyűjtési akciónál, a református temető sírjeleinek megrongálásáról, vagy a marossárpataki Teleki-kriptánál végzett közmunkáról.

A közösség mindennapjainak aktuális eseményei mellett gyakran tesz közzé helytörténettel és a helyi hagyományokkal kapcsolatos bejegyzéseket is: II. világháborús visszaemlékezések, dédnagyapja és nagyapja I., illetve II. világháború idején készült fényképei, dédnagyapjának az I. világháború idején az orosz fogságban készült verse, fénykép és leírás a lebontott marossárpataki kastélyról, 3 fénykép a 1958-as marossárpataki konfirmációról, fényképsorozat a 2016-os húsvéti tojásfestésről, a kapulopásról és fűrészporozásról, a marossárpataki székely-ruha készítéséről stb.

De Facebook oldalán megoszt az erdélyi történelem nevezetes eseményeinek évfordulóival kapcsolatos bejegyzéseket. 2015 október 5-én például a következő bejegyzést készítette:

„Mint ismeretes, az aradi vértanúk azok a magyar honvédtisztek voltak, akiket a szabadságharc leverése után az 1848–49-es szabadságharcban játszott szerepük miatt Aradon, a magyar Golgotán végeztek ki. Holnap az aradi vértanúk és Batthyány Lajos (az első felelős kormány miniszterelnökét ugyanezen a napon lőtték agyon Pesten) emléke előtt tisztelgünk, hiszen a nemzet erkölcsi kötelessége, hogy hőseire emlékezzen... Talán első osztályos lehettem, amikor először találkoztam a nevükkel, miközben Domokos nagyapám a szabadságharc hőseiről mesélt. Nagyszüleim ágya fölött ott állt a tizenhárom tábornokról készült, akkor még festménynek hitt kép, háttérben a bitófákkal. Naponta többször is megbámultam a csillogó kardokat, a zsinóros dolmányokat, megcsodáltam a halálraitéltek bátor tekintetét. Nagyapám is észrevette, hogy tetszik a kép. »Fiam, ha megtanulod a vértanúk nevét, halálom után tiéd lesz a kép.« – mondta egy napon. Nem volt könnyű megjegyezni a több nemzet fiaiból összeállt hősök nevét, de sikerült. Ha vendég érkezett, nagyapám mindig büszkén állított elő, hogy tudásomat bizonyítsam. Túlzás lenne azt mondani, hogy ma is hiánytalanul fel tudom sorolni a tábornokokat, de 8-10 névre biztosan emlékszem”.

A szöveg alatt látható *A tizenhárom aradi vértanú* című olajnyomatról készült fénykép is.

Sporteseményekkel kapcsolatos bejegyzéseket szintén gyakran tesz közzé. A nemzetközi labdarugó eseményekről, a spanyol, angol, olasz, német és román nemzeti bajnokságok tétmérközéseiről gyakran tesz közzé rövid értékelést. Emellett a magyar nemzeti ligában szereplő, sáromberki származású labdarugóról oszt meg és kommentál különböző híreket.

2016. november 24-én *Egy kis magyar retro* címmel bejegyzés-sorozatot indított, melynek keretében 2016. december 17-ig az 1970-es és 1980-as évek magyar könnyűzenéjéből

tett közzé 25 dalt, s ezeket szavazásra bocsátotta. A szavazás eredményét 2016. december 18-án összesítette és tette közzé üzenőfalán. A könnyűzene számok mellett filmeket is ajánl, dokumentumfilmeket, illetve szórakoztató műsorokat értékel.

A bejegyzések egy sajtóságos változatát képezik azok a rövid eszmefuttatások, bölcselkedések, melyek a közízlést és a fiatalok viselkedését kívánják szabályozni. Az egyik ilyen bejegyzésben egy újonnan megjelent kávéfajta kapcsán így elmélkedik:

„Organo Gold kávé. Néhány hete szinte mindenki erről beszél, egyre többen reklámozzák, a hírek szerint egyre többen kapcsolódnak be a hálózatba. A ganoderma lucidum gyógygombáról én is hallottam, Keleten a gyógynövények királyának hívják. De hogy mi köze ennek egy finom kávéhoz, azt nem igazán értem. Én eddig úgy tudtam, hogy a kávé különböző kávéfajok magjainak feldolgozásával állítják elő. Ezért gondolkodtam el a dolgon, az áradásokat olvasva.

Rövid idő alatt arra a következtetésre jutottam, hogy nem lehetett buta ember, aki az üzletet útnak indította. Sőt azt is tudom, hogy miért a kávé választotta, nem pedig a szilvakompótot vagy a rizliszörpöt. A felnőttek 85-90%-a kávéfogyasztó...

Állítólag az Organo Gold kávéba gombakivonat is kerül bele, ami az immunrendszerünket erősíti. Ezt nem is vonom kétségbe, de én tapasztalatból állítom, hogy nincs jobb immunerősítő mint a céklalé (muroklével keverve). Kiváló influenza és meghűlés elleni szer (több mint egy éve iszom, azóta nem voltam meghűlve), vérszegénység esetén jótékony hatású, májbetegségek esetén segít regenerálni a májat, sőt általános méregtelenítéshez is kiváló a céklalé. A céklagumók intenzív színtét a betanin adja, amely tumorelles hatású. A kemoterápián átesett páciensek vérképe jelentős javulást mutat néhány hetes céklalé-kúra után. Nos, a közeljövőben én is szeretnék kiépíteni egy céklahálózatot, s ehhez keresek jelentkezőket, s persze mindenekelőtt céklatermesztőket. :) Ami magyar, az csak jó lehet! – jelszóval.

Gomba ide vagy oda, a kávékülönlegesség kóstolását illetően még nem döntöttem, de egy gombapaprikást bevállalok. Puliszkával, úgy ahogy nagyanyám és újabban a feleségem készíti.”

Egy másikban a Merkúr üzletláncnál kapható mézes Csiki sör ára miatt panaszkodik:

„Tegnap ismét az új Merkúr üzletből vásároltam (Dózsa György utca). Amióta megnyílt, kedvenc lett az új bolt, örülünk a minőségi termékeknek, a magyar feliratoknak, a kedves kiszolgálásnak. Nem reklámozni akarom a céget, de nagyon finomak itt a sajtfélék, a felvágottak, az árak pedig elfogadhatóak. Egy dolgot mégis megemlítenék, ami nagyon meglepett és elgondolkoztatott. Sörbarát lévén, gondoltam kipróbálom az új komlólevet, de az utolsó pillanatban, az árát látva, lemondtam az italról. A médiában »sippal-dobbal« beharangozott Mézes Csiki sör ára, amit négyesével kínálnak, egy kis léckerettel díszítve, csekély 59,90 lej!!! A kasszánál rákérdeztem, hogy nem cserélték össze az Unicum és a Mézes sör árcímekjét? Mosolyogva közölték, hogy nem, de egy olyan sörkülönlegességről van szó, amit »limitált szériában« gyártottak, havasi mézzel ízesítettek és aminek 10 százalékos az alkoholtartalma. Nos, barátaim tudják, hogy nem jellemző tulajdonságom a fukarság, de azért ennyi pénzt nem vagyok hajlandó kifizetni a két liter sörért, akkor sem, ha egy hathetes malacot kínálnak fel velem. Mert mindennek van egy határa...”

Ugyancsak hosszabb bejegyzésben marasztalja el a fiatalok körében elterjedt tegeződés divatját:

„Napjainkban egyre nagyobb méreteket ölt a tegeződés, amellyel egy idegen kultúra elemét veszünk át. Nem is lenne ezzel semmi gond, ha a fiatalabbak megjegyeznék egy nagyon fontos illemszabályt. Nem illik tegezni egy idősebbet annak engedélye vagy kérése nélkül! Persze, itt nem néhány éves korkülönbségre gondolok... A közelmúltban szembesültem egy konkrét esettel, értelmiségi szülők serdülőkorú gyermeke üdvözölt »Szia, El!« köszöntéssel. Nem tartom magam sem maradi, sem büszke embernek, de nem igazán értek egyet azzal, ha felkérés nélkül letegez egy kb. 30 évvel fiatalabb személy. Vagy tévednék?”

Vagy a Facebookon megjelenő újabb és újabb kihívásokat:

„Úgy tűnik, Karácsony nemcsak a szeretet ünnepe, hanem egyesek számára újabb nagy kihívások időszaka. Néhány hónappal ezelőtt a nyilvános hideg vizes fürdő volt a trendi, most egy újabb szenzációs játék (?) járja be a facebook jóvoltából a nagyvilágot. Mosolyogva, de ugyanakkor sajnálkozva nézem áldozatkész, önsanyargató fiataljainkat, amint citromot majszolnak a kamera előtt. Keserű tekintettel, savanyú szájjal, de olyan édesen... Mielőtt valaki lehurrogna ezekért a sorokért, hangsúlyozni szeretném, hogy engem nem a citromevés ténye zavar, hisz a citrom fogyasztása nagyon egészséges, hanem azon bosszankodom, hogy lehetnek ennyire ötletszegények fiataljaink. Semmi okos játék, kihívás nem jut eszükbe csak a nyilvános hideg fürdő meg a citromevés? Hadd segítsék egy kicsit! Javaslom, próbáljanak megtanulni és elszavalni egy szép verset a kamera előtt. Esetleg lehet versenyezni azzal is, hogy ki tud szebb, mutatósabb karácsonyi hidegtálat, esetleg terítéket bemutatni. Vagy minél kívánatosabb süteményeket felvonultatni... Szóval, citromevő ismerősök a labdát feldobtam. Kíváncsian várom, lesz aki elkapja?”

De ugyanígy bírálja a csokornyakkendő divatját is:

„A csokornyakkendő viselete lassan már jobban terjed, mint télen a nátha. A kisméretű ruhadarabot (nem a tangára gondolok), újabban, nagyobb családi ünnepeken, a férfivendégek nagy része előszeretettel viseli inggallérja alatt. Nekem viszont egyáltalán nem tetszik a masni, amely mindig Winston Churchill, angol miniszterelnökre emlékeztet. Semmi bajom az öreggel, de én mindig többre értékeltem Kossuth viseletét... Legutóbb egy esküvőn már azt hittem, hogy az Oscar-díjak átadásán vagyok! Néhány sör után kedvenc színészeimet, Al Pacinot és Robert de Nirot kerestem... Szóval, ebben is majmолjuk Nyugatot.”

Egy másik bejegyzésben pedig így buzdítja a fiatalokat olvasásra:

„A fényképek mellett, mostanság egyre több idézettel találkozunk a közösségi oldalon. Nincs is ezzel semmi baj, sőt örvedetes, hogy egyre többen próbálják értelmezni, az ilyen jellegű, életről szóló bölcsességeket. De mindent a maga idejében, hisz a kukoricát sem szedik júliusban! Mert az meglep és kérdőjeleket ébreszt bennem, hogy 12-13 éves kamaszok osztanak meg olyan aforizmákat, amelyek értelmén néha még nekem is el kell gondolkoznom. Kedveseim, sokat ne törjétek a fejetek életkorotokat meghaladó, filozófikus idézeteken, szállóigéken! Egyelőre maradjatok még a közmondásoknál, találós kérdéseknél, népi bölcsesleteknél! Azzal, hogy ilyesmit tesztek közzé, semmivel sem tűntök okosabbnak a józanul gondolkodók szemében. Továbbá, azt javaslom, hogy minél több ifjúsági irodalmat olvassatok a szünidő ideje alatt. Kellemes vakációt, jó pihenést!”

AZ ÍRÁS SZEREPE B. E. ÉLETÉBEN

Az írás már igen korán részévé vált B. E. mindennapjainak. Az 1990-es évek elején kezdett el cikkeket megjelentetni a Népújság sportrovatában, illetve 1994-ben *Tabu magazin* munkatársa lett. Újságíróként rendszeresen készített hosszabb-rövidebb cikkeket, beszámolókat. A *Tabu magazinnál* készült írásaira a már idézett interjúban (lásd 27. lábjegyzet) így emlékszik vissza:

„kellemes élmény volt elbeszélgetni az egykori sikeredző Jenei Imrével, a kedves és közvetlen Csepregi Évával, Ioan Gyuri Pascuval – aki nagy meglepetésemre mondhatni tökéletesen beszél a magyar nyelvet, Hofi Géza özvegyével, Ildikóval és még sorolhatnám.”

De leginkább a második világháborút túlél személyekkel készített interjúkat készítette szívesen. Erről így vall:

„Kedvenceim talán azok a második világháborús visszaemlékezések, amelyeket sokat kérdezve, nagy érdeklődéssel jegyeztem le, de nem interjú formában tettem közzé”

Vagy a maszol.ro 2017. január 21. (szombat) a doni katasztrófa 97 éves szatmári túlélőjével megjelent interjú kapcsán a következő kommentet írta:

„Közel 30 hasonló második világháborús visszaemlékezést jegyeztem le 2002 és 2014 között Marossárpatak, Sáromberke, Nagyernye, Ikland, Székelykál, Gernyeszeg településeken. Háborús hőseink történeteinek zöme napvilágot látott a Maros megyei írott sajtóban. Támogatót keresek, hogy a visszaemlékezések csokorba szedve, könyv formájában is megjelenhessenek.”

Ezeket az interjúkat nemcsak a helyi és megyei újságokban jelentette meg, hanem sokat megosztott közülük a különböző online oldalakon is.

A világháborús történetek gyűjtése és közzététele szűkebb környezetében elismerést hozott számára. A kezdeti sikereken felbátorodva döntött úgy, hogy ebből a témából készíti el I. fokozati dolgozatát. Illetve ennek helytörténeti kérdésekkel is összekapcsolódó gyűjtőmunkának a következtében készítette el G. T-vel közösen Marossárpatak monográfiáját. A helytörténet-írás fontosságáról a vele készült interjúban (lásd 27. lábjegyzet) így vall:

„hiszem és vallom, hogy minden településnek van krónikása, aki tudja és érzi annak fontosságát, hogy a múltó idő emlékeit meg kell őrizni, fel kell jegyezni, hogy az utódok megismerjék a falu múltját, történelmét.”

Ugyanakkor az írás beemelődött/beépült a mindennapok szervezésébe is. Az 1990-es években egy 100 népdal és nótá címét tartalmazó listát, repertoárt készített, amit a közös mulatságok során használtak a helyi fiatalok. Ugyanígy édesanyja számára éveken át napi menüt állított össze a hét minden napjára. Az ételjavaslatokat tartalmazó lapot íróasztala felső fiókjában őrizte, hogy „kéznél legyen.” Elemellett – ahogy a Facebook oldalán közzétett versekhez fűzött hozzászólásaiból is kiderül – már az 1990-es évek végétől szórványosan alkalmi versírással is foglalkozott. Versei közül az egyik *Cinege vigasztaló* címmel a *Szívárvány* gyermekmagazin 2010 februári számában jelent meg:

Reszket a levél az ágon,
Üvöltve tombol a szél,
Nincs már levél, kopár a táj,
Erdőn, mezőn úr a tél.
Most van neked nehéz sorsod,
Piciny cinegemadár,
Zord időknél kezdetével
Elbújik minden bogár.

De ne búsulj, segít rajtad
Sok-sok kedves, jó gyerek,
Madáretetőkhöz tesznek
Szalonnabőrt s kenyeret.
Tavasszal majd ne felejtse el
Meghálálni ezt neked,
S pusztítsd újra bogaraknak,
Rovaroknak ezreit.

A VERSÍRÁS HAGYOMÁNYA B. E. KÖRNYEZETÉBEN

A versírásnak hagyománya van családjában és a településen egyaránt. BE ezeket a szerepeket, ezek nyelvezetét és formakészletét adaptálja az új környezethez. Dédnagyapja az első világháború alatt orosz fogságba esett, ekkor írta meg verses önéletrajzát (lásd Vajda s.a.r. 2008). Nagyapja alkalmanként szintén írt verseket. Az 1930-as években feleségével Konstancán szolgált, ebből az időszakból az Erdély Református Egyházkerületi Nőszövetség által kiadott Szakácskönyv borítóján maradt fenn egy rövid verse:

Vadidegen nekem itt minden,
A nagy fekete tenger mellett,
Ne ordíts átkos szélvihar
Falum szép emlékét ne takard

A második világháború és a hadifogság alatt szintén írt verseket. Egyik költeményének töredékes változatát lánya, jegyezte le emlékezetből. Néhány humoros hangvételű szövegét pedig fia, szóbeli közlései alapján rekonstruáltam. Versírói tevékenységéből leveleiben is szót ejt, feleségének egy alkalommal a következőket írja:

„Édes feleségem, küldtem a tiszteletes úrnak egy kovertás levelet, melynek a tartalma egy vers volt. Esetleg ha megtudod, hogy megkapta írd meg. Az imakönyvecskére írtam, amit nékem küldött.” (1944. júl. 12.)

Apja versírással tanári pályája elején kezdett foglalkozni. A dánfalvi iskola titkárságának falán hosszú ideig volt kitűzve egy verse, mely a kezdő tanár életkörülményeiről szólt. Ugyancsak itt részt vett a helyi zenetanár vezetése alatt működő diákkórus tevékenységében is, melynek különböző rendezvényeire – írói hajlamait ismerve – a zenetanár vele íratta az „összekötő” szövegeket. Ezt a hagyományt/írás szokást folytatta hazaköltözése után is. A székesi, székelykálai iskolában töltött pedagógusi évek alatt szintén több, a tanári sorsot megörökítő verset írt, az ingázás viszontagságairól szóló versét ma is őrzi. A nagyenyei néptanácsnál dolgozva újévkor, névnapok alkalmával egy-egy humoros hangvételű köszöntővel lepte meg kollegáit. Versíró, rögtönző hajlamainak így teremtett publicitása következtében nyugdíjazások, elhalálozások, ünnepségek esetén őt kérték fel az ünnepi, búcsúztató szövegek megkomponálására. A pártutasításra megszervezett kulturális rendezvények szövegeit szintén ő írta. Egy soproni folyóirat felhívására *Boros élet* címmel bordalt költött, mely megjelent az említett folyóiratban. 2004-ben, a március 15. ünneplése alkalmával erre az alkalomra szerzett verset olvasott fel.³² A nyilvános szereplésekkel egyenes arányban növekvő elismertség fokozta íráskedvét: 2006-ban elkészítette szülőfaluja verses monográfiáját (lásd Vajda 2007), majd ennek sikerén felbuzdulva további 2 verses monográfia írásába kezdett (II. Rákóczi Ferencről és Bethlen Gáborról is írt egy-egy terjedelmes verset).

Ezt a fajta írásgyakorlatot vette át – mintegy örökséget – B. E. is. A versírás gyakorlatát szűkebb környezete és ő maga is egyértelműen apai örökségként kezeli. Az egyik verse kapcsán ketten is úgy vélekednek, hogy ezzel apai örökséget folytat: „Apai örökség,” illetve „Nem estél messze a fától. Az édesapádtól!” Ő maga pedig ezt írja: „Népi tizenkettést kaptam az apámtól / Örökségül, mikor eljöttem a háztól!”

32 A vers címe *Márciusi gondolatok*. Terjedelme 6 kézzel írt A4-es oldal.

ÖSSZEGZÉS: MIBEN MÁS A FACEBOOKON KÖZZÉTETT VERSEK HASZNÁLATA

Az írás elterjedése és hétköznapivá válása (inflálódása) következtében az írás helyét talált magának a lokális közösségekben: alkalmakat foglalt le, műfajokat alakított ki és megszülettek helyi specialistái. Az internet és a közösségi média elterjedését követően ezek a specialisták ezeket a médiumokat is birtokukba vették. A közönséges írás és az alkalmi költészet az új médiában nemcsak helyet talál magának, hanem bizonyos értelemben a technikai fejlődés által létrehozott online szolgáltatás – azáltal, hogy az online térben a közönség visszajelzése lájkok és kommentek formájában közvetlenül mérhetővé vált – újabb lendületet is adott ennek az írásgyakorlatnak.

Ugyanakkor ebben az „egészen új környezetben” (lásd Jakab 2017: 196) az alkalmi vers túléli a pillanatot, mely létrehozza. A Facebook oldalon közzétett vers véglegesen a nyilvánosság előtt marad, egy-egy újabb lájk, megosztás vagy komment bármikor újra aktivizálhatja, visszaemeli a használatba. Ez a pillanat tehát egyfajta kiterjesztett pillanatként tekinthető.

Másrészt az figyelhető meg, hogy a Facebookon vagy más közösségi oldalakon közzétett verset a vers írója és olvasója egyaránt olyan „közlésformának” tekintik, mely a folyóiratban, vagy könyv formában való megjelenéssel egyenrangúnak számít, s mint ilyen írója számára elismerést, presztízst termel.

A használati módok terén szintén változás zajlik le. Míg a halottbúcsúztató vagy a névnap, születésnap köszöntő esetében másodlagos szóbeliséggel számolhatunk, azaz a leírt szöveg felolvasás révén került a nyilvánosság elé, ahol az előadó/szerző és a hallgatóság egyazon időben és helyen van jelen, addig ebben az esetben ez a „találkozás” már elmarad. A közvetítés a személyes közvetítése helyett a technika által történő közvetítést (másodlagos írásbeliség) jelent.

Másrészt, míg korábban ennek az alkalmi közköltészetnek a darabjai az emlékezet, illetve másolás útján terjedtek, az új média környezetében a megosztás, a kijelölés-másolás-beillesztés-mentés cselekvéssor révén kerülnek átadásra. Míg az előbbi lassú terjedést jelentett és különböző szövegváltozatok létrejöttét eredményezte, addig az utóbbi szöveghű másolatokat és gyors terjedést jelent.

Ahogy az írásnak, úgy az új médiának és a közösségi oldalaknak is kialakulnak a helyi specialistái. Ezek a személyek az online hálózatoknak olyan csomópontjait képezik, amelyek szűrik/szelektálják, összegyűjtik, értékelik és értelmezik az interneten elérhető, egy-egy lokális közösséget érintő, érdeklő híreket, ezzel mintegy felmentve a közösség tagjait a keresés és feldolgozás időigényes feladata alól.

SZAKIRODALOM

- Ambrus Judit (s.a.r.)
2008 András Erzszi Erdei: *Kedvemre való, hogy meséljek*. (Emberek és kontextusok, 1.) Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
- Andok Mónika
2016 *Digitális média és mindennapi élet. Konvergencia, kontextus és közösségi média*. L'Harmattan Kiadó, Budapest
- Bajkó Árpád (s.a.r.)
2010 Kiss Dániel: *Minden gyümölcse életemnek*. (Emberek és kontextusok, 5.) Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
- Balázs Géza
2007 Az írásbeliség változásai. *Napút IX.* (3) 101–106.
- Csepeli György – Prazsák Gergő
2010 *Őrök visszatérés? Társadalom az információs korban*. Jászóveg műhely Kiadó, Budapest.
- Fehér Katalin
2016 *Digitalizáció és új média. Trendek, stratégiák, illusztrációk*. (Marketing szakkönyvtár.) Akadémia Kiadó, Budapest.
- Jakab Albert Zsolt
2017 Néprajzi archívumok új környezetben. Az erdélyi és moldvai magyar kultúra kutatásának és archiválásának kihívásai. In: Jakab Albert Zsolt – Vajda András (szerk.): *Örökség, archívum és reprezentáció*. (Krizsa Könyvek, 40.) Krizsa János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 185–222.
- Katona Imre
1980 népi verselő. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon 3*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 733.
- Keszeg Vilmos
1999 Írásbeliség a népi kultúrában. In: *Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája*. Válogatta, szerkesztette és az előszót írta Keszeg Vilmos. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 5–47.
2000 Szövegtípusok, szövegfunkciók és íráshasználat az aranyosszéki temetési szertartásban. In: Cseri Miklós – Kósa László – T. Bereczki Ibolya (szerk.): *Paraszti múlt és jelen az ezredfordulón. A 2000. október 10–12. között megrendezett néprajzi vándorgyűlésének előadásai*. Magyar Néprajzi Társaság – Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 131–163.
2004 *Aranyosszék népköltészet. Népi szövegek, kontextusok. (Monográfia.)* I–II. (A Krizsa János Néprajzi Társaság Könyvtára.) Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
2005 Az írás szerepe egy asszony életében. In: Uő (szerk.): *Specialisták. Életpályák és élettörténetek II.* (Sapientia Könyvek, 41.) Scientia Kiadó, Kolozsvár, 583–663.
2008 *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség. Egyetemi jegyzet*. (Néprajzi Egyetemi Jegyzetek, 3.) Krizsa János Néprajzi Társaság – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár.
2011 *A történetmondás antropológiája. Egyetemi jegyzet*. (Néprajzi Egyetemi Jegyzetek, 7.) Krizsa János Néprajzi Társaság – BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár.
- Keszeg Vilmos (s.a.r.)
1999 *Kicsiny dalaim. Népi költők antológiája*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely
- Lyons, Martin
2000 A 19. század új olvasói: nők, gyermekek, munkások. In: Cavallo, Guglielmo – Chartier, Roger (szerk.): *Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban*. Balassi Kiadó, Budapest, 348–380.
2001 La culture littéraire des travailleurs. Autobiographies ouvrières dans l'Europe du XIXe siècle. *Annales HSS*. (juillet–octobre) 927–946.
2008 The Reading Experience of Worker-Autobiographers in Nineteenth-Century Europe. In: Uő: *Reading Culture and Writing practices in Nineteenth-Century France*. University of Toronto Press, Toronto–Buffalo–London, 111–138.
- McLuhan, Marshall
1964 *Understanding Media. The Extensions of Man*. McGraw-Hill, New York.
- Miller, Daniel – Costa, Elisabetta – Hynes, Nell – McDonald, Tom – Nicolescu Razvan – Sinanan, Jolynna – Spyer, Juliano – Venkatraman, Shriram – Wang, Xinyuan
2016 *How the World Changed Social Media*. UCL Press, London.

Nagy Réka

2007 Az írás szerepe egy szilágysági ember életében. In: Jakab Albert Zsolt – Ilyés Sándor (szerk.): *Lenyomatok 6. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. (Kriza Könyvek, 28.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 52–78.

Ozsváth Imola (s.a.r.)

2012 Nagy Julianna: *Miért nem lehettem költő? Egy mezőségi parasztasszony narratívumai*. (Ember-ek és kontextusok, 7.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár.

Ropolyi László

2006 *Az internet természete. Internetfilozófiai értekezés*. Typotex Kiadó, Budapest.

Szűts Zoltán

2013 *A világháló metaforái. Bevezetés az új média művészetébe*. Osiris Kiadó, Budapest.

Todorov, Tzvetan

1988 A műfajok eredete. In: Kanyó Zoltán – Síklaki István (szerk.): *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből*. Tankönyvkiadó, Budapest, 283–295.

Vajda András

2007 Irodalom és tudomány között: egy verses helytörténeti kismonográfia. In: Jakab Albert Zsolt – Ilyés Sándor (szerk.): *Lenyomatok 6. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. (Kriza Könyvek, 28.) Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 9–32.

2008 Poetul și poezia în cultura populară. *Caietele ASER*. (4) Editura Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 93–106.

2013 *Az írás és az írott szó hatalma. Az írás a mindennapokban egy Maros menti településen*. (Ember-ek és kontextusok, 9.) Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár.

Vajda András (s.a.r.)

2008 Berekméri István Andrásé: *Minden poklokon keresztül*. (Ember-ek és kontextusok, 2.) Mentor Kiadó, Marosvásárhely.

POEZIA OCAZIONALĂ ȘI MEDIA COMUNITARĂ. CONTEXTELE MEDIATICE SCHIMBĂTOARE ALE CULTURII SCRISULUI POPULAR

Studiul analizează activitatea poetică publicată pe Facebook a unui specialist local (învățător, jurnalist, istoric local) dintr-o localitate din județul Mureș, respectiv contextul social și cultural mai larg al acestei activități. Caută răspunsul la întrebările: ce fel de obiceiuri ale scrisului (rutine) caracterizează individul în acest mediu online, care sunt modelele care influențează activitatea poetică, de unde provin aceste modele comportamentale culturale, care se exprimă în noul context mediatic? Care sunt aspectele scrisului, care fac tranziția din universul offline în acest nou context online, respectiv care sunt noile habitusuri și rutine care se produc în acest mediu nou?

OCCASIONAL POETRY AND COMMUNAL MEDIA. CHANGING MEDIA CONTEXTS OF POPULAR LITERACY

The study analyses the poetic activity published on Facebook of a local specialist (teacher, journalist, local historian) from a settlement of Mureș County, respectively the wider social and cultural context of this habit. It follows the aspects like: what are the writing habits, routines characterizing the individual within this new media context, what patterns influence the poetic activity, where do the cultural conduct patterns functioning in the new media context come from? What former roles of literacy make the transition from the offline world into the new online universe and which are those new writing habits and routines that are produced within this new context?